

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Parasti pierādīšanas pienākums civilprocesā ir tai pusei, kura pieprasa tiesiskās aizsardzības līdzekli, t. i., attiecīgi prasītājam vai sūdzības iesniedzējam. Izņēmuma gadījumos šo pienākumu var pārlīkt uz apsūdzēto vai atbildētāju. Tipisks piemērs: ja ierosinātā prasība attiecas uz nolaidību un ir pierādīts, ka prasītājs nezina vai viņam nav līdzekļu, ar kuriem noskaidrot, kā nelaiemes gadījums notika; ka attiecīgo kaitējumu izraisīja objekts, kura vienīgais kontrolētājs bija atbildētājs; vai ka attiecīgais kaitējums ir saistīts ar atbildētāja nespēju par to saprātīgi rūpēties, nevis ar tā aprūpi, piemēro principu *res ipsa loquitur* (acīmredzamas lietas princips) un pierādīšanas pienākums tiek pārlīkts uz atbildētāju.

Parasti prasītājam vai sūdzības iesniedzējam ar atbilstošiem, no lieciniekiem iegūtiem pierādījumiem ir jāpierāda visi viņa/viņas prasības pamatošanai vajadzīgie fakti.

Tiesai ir jāizvērtē pierādījumi un jāpieņem spriedums atbilstīgi par lietas faktiem izdarītajiem secinājumiem. Ja noteiktos apstākļos tiesa nevar pieņemt secinājumus par konkrētu lietas faktu, kas ir būtisks prasības izskatīšanā, puses iesniegtā prasība, kas pamatota ar šo faktu, būtu jānoraida.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Atsevišķi fakti nav jāpamato ar pierādījumiem, piemēram, noteikti fakti, kas ir neapšaubāmi un skaidri un attiecībā uz kuriem var pieņemt, ka tiesai par tiem ir "tiesas zināšanas". Tie var būt fakti par mērvienībām, monetārām lietām, gada kalendāru un valstu laika zonu atšķirībām. Kā citus piemērus var minēt vispārzināmus faktus, kuri tiek pieņemti, pamatojoties uz cilvēku pieredzi, piemēram, ceļu satiksmes nelaiemes gadījumu skaita pieaugums, problēmas, ar kurām saskaras atraitne, kurai ir nepilngadīgi bērni u. c. Plaši zināmi fakti, kas nav jāpamato ar pierādījumiem, ir arī vēsturiski, zinātniski un ģeogrāfiski fakti. Turklāt atsevišķos gadījumos ir iespējami pieņēmumi. Pieņēmums ir tāds secinājums, ko var vai vajag izdarīt, ņemot vērā to, ka ir pierādīti konkrēti fakti. Šie pieņēmumi var būt atspēkojami vai neatspēkojami.

Neatspēkojami ir tādi pieņēmumi, kas ir izteikti tiesību aktā un kurus nevar atspēkot ar pierādījumiem par pretējo. Neatspēkojamu pieņēmumu ir ļoti maz. Šāda pieņēmuma piemērs ir atrodams Kriminālkodeksa 14. pantā, kurā izteikts pieņēmums, ka bērnam, kas ir jaunāks par 14 gadiem, nav jāuzņemas kriminālatbildība par viņa darbību vai bezdarbību. Atspēkojami pieņēmumi ir daudz izplatītāki. Tos var atspēkot ar pierādījumiem par pretējo. Piemēram, ja netiek pierādīts pretējais, tiek pieņemts, ka likumīgā laulībā dzimuša bērna tēvs ir bērna mātes vīrs.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Civillietās prasītais pierādīšanas līmenis ir "iespējamību izvērtēšana" [*balance of probabilities*]. Citādi sakot, tiesa konstatēs, ka fakts ir pierādīts, ja pierādījumi to pārliecinās, ka fakta notikšana ir ticamāka par tā nenotikšanu.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Civilprocesā to, kādus no lieciniekiem iegūtus pierādījumus iesniegt tiesai, izvēlas lietas puses. Katra puse var izsaukt tādus lieciniekus, kurus tā uzskata par savai lietai noderīgiem. Bez lietas pušu piekrišanas tiesai nav pilnvaru izsaukt lieciniekus pēc savas iniciatīvas.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Īstenojamā procedūra ir vienkārša. Puse, kas vēlas izsaukt liecinieku, pieprasa, lai tiesa pieņem izsaukumu uz tiesu. Pēc tam tiesa pieņem attiecīgu izsaukumu, kas jānodod lieciniekam. Ikvienai personai, kurai šāds izsaukums uz tiesu ir nodots, ir juridisks pienākums izsaukumā norādītajā datumā un laikā ierasties tiesā.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Vairumā gadījumu lietas puses prasītais izsaukums uz tiesu tiek izdots. Puses iesniegto izsaukuma pieprasījumu var noraidīt retos un izņēmuma gadījumos, kad ir pierādīts, ka tas ir maznozīmīgs un uzskatāms par tiesas procesa pārkāpumu.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Ir divi pierādījumu veidi — liecinieka mutvārdu liecība, kas sniegta tiesā, un rakstiski vai dokumentēti pierādījumi, kas sniegti, iesniedzot tiesai dokumentus.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Pastāvīgi noteikumi, ar ko reglamentē pierādījumu iegūšanu no lieciniekiem ekspertiem, nav paredzēti. Pierādījumu iesniedzējai pusei būtu jānolemj, vai lieciniekseksperts sniegs liecību personīgi vai arī pierādījumi tiks iesniegti rakstiski.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Nav vispārīga noteikuma par to, ka konkrēts liecinieks būtu labāks, uzticamāks vai pārliecinošāks par citiem pierādījumu veidiem. Tiesa visus procesā iesniegtos pierādījumus izvērtēs, ņemot vērā katras lietas īpašos apstākļus.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Nē, šādu noteikumu nav.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Ja personai ir nodots izsaukums uz tiesu, kurā tā aicināta ierasties un liecināt tiesā, atbilstīgi tiesību aktiem šai personai ir pienākums to darīt. Neierašanās vai atteikšanās ierasties ir uzskatāma par necieņu pret tiesu, un par to piemēro atbilstošu sodu.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Liecinieki nedrīkst atteikties no pierādījumu sniegšanas. Tomēr izņēmuma apstākļos liecinieki var atteikties atbildēt uz konkrētiem jautājumiem un var nesniegt konkrētus dokumentus, pamatojoties uz konfidencialitāti, piemēram, saistībā ar dienesta noslēpumu.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Skatīt atbildi uz a) apakšpunktu (iepriekš).

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Jebkura persona ir kompetenta sniegt pierādījumus jebkādā civilprocesā, ja vien tiesa nenolemj, ka jaunības, garīgās veselības traucējumu vai līdzīga iemesla dēļ persona nespēj novērtēt savu pienākumu teikt patiesību, saprast viņam/viņai uzdotos jautājumus vai uz tiem saprātīgi atbildēt (atbilstīgi Pierādījumu likuma 13. pantam).

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklusot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklusīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Liecinieku iztaujā galvenajā nopratināšanās, un to dara puse, kas liecinieku izsauca. Pēc galvenās nopratināšanas liecinieku izjautā pretējā puse. Visbeidzot, ja tiek uzskatīts, ka ir jāprecizē konkrēti aspekti, jautājumus drīkst uzdot tiesa.

Ja liecinieka fiziska ierašanās tiesā nav iespējama un ja tiesa var nodrošināt vajadzīgos tehniskos resursus, liecību var sniegt telekonferencē vai izmantojot citus tehniskus līdzekļus. Jebkādi piemērojamie īpašie nosacījumi būs atkarīgi no lietas konkrētajiem apstākļiem.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

No jebkura tiesas procesa izslēdz jebkādus pierādījumus, kas iegūti nelikumīgi, pārkāpjot konstitucionālās tiesības, un tiesa šos pierādījumus nedrīkst ņemt vērā. Tipisks piemērs ir nelikumīgs personīgas sarunas ieraksts.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Lietas puses paziņojums nav uzskatāms par pierādījumu. Tas, ka attiecīgu paziņojumu izteikusi persona, kura ir tieši ieinteresēta lietas iznākumā, ir tikai viens no vairākiem faktiem, kas tiesai jāņem vērā, izvērtējot vai novērtējot kopējos pierādījumus.

Lapa atjaunināta: 13/05/2019

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.